

освітньої галузі, викликів сучасної епохи, навчально-виховний процес у вітчизняних університетах має спиратись на гармонійне поєднання кращих національних та зарубіжних педагогічних традицій минулого та сьогодення і базуватись на принципах наукової раціональності, плідних, проте оновлених ідеях В.Гумбольдта, який теоретично обґрунтував модель «класичного» університету, що забезпечує інтеграцію вищої освіти та науки.

Література

1. Бузескул В.П. История Харьковского университета при действии устава 1884г.– Х., Тип. Адольфа Дарре, 1905.–89с.
2. Курляк І.Є. Класична освіта на західноукраїнських землях (XIX-перша половина XX століття): історико-педагогічний аспект/Н.Г. Ничкало (наук.ред.); АПН України, Інститут педагогіки і психології професійної освіти.– Т.: Підручники і посібники, 2000.–328с.
3. Павко А.І., Курило Л.Ф. Трансформаційні процеси в системі університетської освіти України (XIX-початокXXст.): Монографія.– К.: Відкрита педагогічна школа, 2009.–276с.
4. Павко А. Класичний університет у контексті Болонського процесу//Урядовий кур'єр.–2011.–23 листопада.
5. Шульгин В.Я. История университета Св. Володимира(1834-1839).– Спб, Тип. Рюмина и комп., 1860.– 230с.

УДК 37. 015. 3

ПАУК І.
Гуманітарно-педагогічний коледж МДУ
ТОВКАНЕЦЬ Г.В.
Мукачівський державний університет

ЗМІСТ І МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ

Специфічним періодом формування правової культури є молодший шкільний вік. З одного боку цей вік сприятливий до засвоєння норм життєдіяльності у суспільстві, а з іншого молодші школярі ще нездатні сприйняти складні юридичні терміни, здійснювати аналіз та давати належну юридичну кваліфікацію тим чи іншим діям. Складність правової освіти у цей період визначається відсутністю у молодшій школі самостійної навчальної дисципліни правового спрямування.

Важливим є врахування таких принципів їх правового виховання: зв'язку правового виховання з практичними життєвими ситуаціями; поєднання колективного та індивідуального підходу у вирішенні проблем учнів, гнучкого, оперативного реагування на прояви протиправної поведінки та перспективних потреб учнів; єдності правового і морального виховання; логічної послідовності правового виховання: від одержання знань про норми, до засвоєння їх на практиці, і надалі до формування усвідомленої установки щодо необхідності дотримання їх

кожною людиною; пріоритету ігрових методів правового навчання та виховання з метою активізації інтересу до засвоєння норм проживання у суспільстві.

Зміст формування правової культури у дітей молодшого шкільного віку мають бути загальні уявлення про основні правові норми, які тісно переплітаються з моральними нормами та окремі норми конституційного, цивільного, сімейного, адміністративного та кримінального законодавств. Основними поняттями, які можуть і мають бути засвоєні молодшим школярем, це: Держава Україна. День народження України. Суверенітет і незалежність. Державна символіка: Державний Герб України, Державний Прапор України, Державний Гімн України. Влада в Україні: Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів. Закони як обов'язкові правила для всіх людей, які упорядковують життя, охороняють і захищають інтереси людей. Конституція України як Основний Закон нашої держави. Декларація прав дитини. Поняття злочину. Кримінальна відповідальність неповнолітніх. Організації, які покликані опікуватись правами дитини: соціальні служби для дітей та молоді, відділи у справах неповнолітніх при місцевих органах влади, кримінальна міліція у справах неповнолітніх, правозахисні організації.

Необхідно використовувати можливості навчального процесу та позаурочної роботи. У процесі викладання навчальних предметів особливо широкі можливості закладено в предметах:

- «Громадянська освіта» (теми: «Великий дім – держава, лад у ньому – закон», «Скарби України», «Твоя країна - Україна, і ти – її громадянин» та інші);
- «Природознавство» (теми: «Збережемо природу», «Збережемо повітря чистим», «Без води немає життя», «Гірські породи потребують охорони», «Охорона ґрунту», «Охорона рослин», «Охорона тварин», «У природі все взаємопов'язано»);
- «Читання» (розділ : «Рідна домівка, рідна сім'я – тут виростає доля моя»);
- «Основи здоров'я» (теми: «Стосунки між людьми», «Поведінка учня», «Уміння контролювати емоції», «Цінність і неповторність людського життя» та теми, у яких розкриваються шляхи само- і взаємодопомоги у небезпечних життєвих ситуаціях).

Широкі можливості щодо здійснення правового виховання молодших школярів є у позаурочній роботі. У залежності від мети та обставин можуть використовуватися роз'яснення; розповіді; колективні та індивідуальні бесіди; аналіз життєвих ситуацій; обговорення з учнями літературних, літературно-публіцистичних творів, газетних статей і повідомлень з відповідною правовою оцінкою, того що трапилось; читання художніх творів; вікторини; конкурси; написання творів на правову тематику; створення спеціальних педагогічних ситуацій морального вибору; екскурсії; включення дітей у процес вибору органів самоврядування (наприклад, вибору президента класу, чергових, відповідальних за певні напрямки життєдіяльності колективу); ділові ігри, запрошення представників органів внутрішніх справ та інших правоохоронних органів з відповідними виступами на правову тематику тощо.

Особливе місце серед зазначеного переліку методів і форм, на нашу думку займають ділові ігри. Найважливішими їх задачами є зацікавлення дітей правовою проблематикою, навчання спілкуванню з іншими людьми, вирішенню типових життєвих ситуацій, саморегуляції своєї поведінки. Саме за допомогою практичних

вправ і тренувань можливе формування стану безпосередньої готовності дотримуватись певних норм. Перед виконанням завдання учні повторюють питання, пов'язані нормами суспільного життя; вирішують завдання, які моделюють можливі життєві ситуації. Незважаючи на деяку умовність, ця робота створює у них уявні моделі бажаної поведінки.

Окремим моментом розробки планів таких тренінгів має бути обґрунтування системи практичних ситуацій, що моделюють реальне життя. Кожна нова проблемна ситуація має бути не схожою на попередню, якомога ширше охоплювати типові ситуації, демонструвати багатоваріантність вірогідних напрямків їх розвитку й завершення, можливих позитивних та негативних наслідків, способів їх урегулювання тощо.

Тематика правових ігор для молодших школярів має бути обмежена найбільш типовими життєвими ситуаціями, які мають між собою логічний взаємозв'язок і не повинна ототожнюватись із дресируванням.

Література

1. Фіцула М.М. Правове виховання учнів: Методичний посібник М.М.Фіцула – К.: ІЗМН, 1997. – 148 с.

УДК 811.111'25'276.6

ПЕТРУШЕНКО О. О.

ПВНЗ «Хмельницький економічний університет»

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ЛЕКСИКИ НА ЗАНЯТТЯХ З ДІЛОВОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Розширення міжнародних стосунків України у галузях економіки, культури, науки, інтеграція з європейськими країнами, вибір Україною курсу на входження в європейський економічний та освітній простір зумовлює соціальне замовлення суспільства на підготовку високоосвічених фахівців зі знанням іноземних мов, які повинні володіти навичками та вміннями професійного іншомовного спілкування у всіх сферах діяльності.

Зважаючи на це, великого значення в системі нашої освіти набуває навчання студентів вищих навчальних закладів фахової лексики, оскільки відповідно до сучасних міжнародних освітніх вимог випускники ВНЗ мають володіти вміннями вільно висловлюватися іноземною мовою у процесі досягання ними соціальних, академічних і професійних цілей.

У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема удосконалення існуючих та пошуку нових методик формування у майбутніх спеціалістів іншомовної лексичної компетенції, під якою у Рекомендаціях Ради Європи з мовної освіти розуміється «знання і здатність використовувати словниковий запас мови, яка вивчається» [3, с. 3].

Основні аспекти формування іншомовної лексичної компетенції досліджувалися у працях таких вітчизняних і зарубіжних учених як В. О. Артемов,

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>